

ושני לוחות אבנים

ליקוט נפלא מאוצר המנוצר של חז"ל בסוד הלוחות, פלאים שבהן, ועשייתן, לכבוד חג השבועות זמן מתן תורתנו

לוחות ממה היו עשוין

אמרו חז"ל במדרש (שהש"ר) "ידינו גלילי זהב" אלו לוחות הברית שנאמר "והלוחות מעשה אלוקים המה, גלילי זהב אלו דברי תורה שנאמר הנחמדים מזהב ומפז" ונחלקו שם במדרש: לדעת ר' יהושע בר נחמיה מאבן הסנפרינון היו עשוין. אבן זו כידוע, היא מין אבן קשה ביותר מכל דבר שבעולם וכמו שאמרו חז"ל "מעשה באחד שלקח סנפרינון לבודקו, נתנו על הסדן והכה בקורנס, נשבר הקורנס, נחלק הסדן, והסנפרינון לא זז ממקומו".

לדעת ר' מנחמא בשם ר' אבון היו **חצובין מגלגל חמה**. וכן הוא גם בפרקי דר' אליעזר "רב כהנא אומר הלוחות לא נבראו מן הארץ אלא מן השמים, מעשה ידיו של הקב"ה שנאמר "והלוחות מעשה אלוקים המה וכו'" וכתב הרד"ל שם בפירושו "כלומר שאין חומרם כחומר הארץ ככל האבנים, אלא כחומר השמים, וגם מן השמים לא תולדות השמים שהולידו אחרי הבריאה אלא מעשה ידיו של הקב"ה בששת ימי בראשית"

ועוד כתב שם: שהם כחומר השמים שכתוב בהם "ומעשה ידיך שמים" והיו **הלוחות מזהירין ובהירין** כמו השמים שנאמר בהם שנעשו מעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר. וכן אמרו בזוהר שהיו הלוחות מאבן הספיר.

מעשה שמים ומעשה אדם

"פסל לך שני לוחות אבנים" שאלו את רבי יוחנן בן זכאי מפני מה לוחות הראשונות מעשה שמים והשניות מעשה אדם. אמר להם: אומר לכם משל למה הדבר דומה, למלך שנשא אשה והנייר והלבלר של הקידושין משלו, ועטרה משלו והכניסה לתוך ביתו. ראה אותה המלך שוחקת עם עבד אחד משלו קצף עליה והוציאה (וגרשה). בא ושבניה (עד מצד הכלה) אצלו אמר לו: מרי, אין אתה יודע מהיכן נטלת אותה? לא מבית העבדים גידולה? וכיון שגדלה ביניהם לבה גס בהם. אמר לו המלך ומה אתה מבקש, שאתרצה לה? הבא הניר והלבלר משלך, והרי כתב ידי.

כך אמר משה להקב"ה כשעשו ישראל אותו מעשה (העגל). אין אתה יודע מאיזה מקום הוצאת אותם - ממקום עבודה זרה? אמר לו הקב"ה ומה אתה מבקש, שאתרצה להם? הבא הלוחות משלך והרי כתב ידי (והיינו פסל לך - משלך).

משקלן של הלוחות

בירושלמי מסכת תענית "חמישה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז" ואחד מהן: "נשתברו הלוחות" ושם איתא: ר' עזריה בשם ר' יהודה בי רבי סימון **הלוחות היו משאוי ארבעים סאה** (והוא כשיעור מקוה ששיעורו חכמים. משקל מ' סאה. על פי ליטרים הנהוגים בזמנינו הוא 288 ליטר. לדעת הגר"ח נאה 331.8 ליטר ולפי שיטת החזו"א 576 ליטר ואולם למעשה החמירו בזה)

"והכתב היה סובלן" קרבן העדה: כנפש הסובל הגוף כלומר, הכתב היה מחזיקן ללוחות באויר בדרך נס, כנשמה המחיה הגוף. ושומה להבין אם כן איך היה משה יכול לשאת משא כה כבד? בפרקי דרבי אליעזר איתא שהיו **הכתובים של הלוחות סובלים את עצמן ואת משה**.

גודלן של לוחות

בגמרא מסכת בבא בתרא אמרו: "הלוחות אורכן ששה ורוחבן ששה ועובין שלשה" וכן אמרו בירושלמי ובמדרש ולפי"ז היו הלוחות מרובעות שש על שש ואולם בהגהות הגר"א על הירושלמי שם כתב: "צ"ל ורוחבן שלשה ולפי"ז היו בצורת מלבן שש על שלש טפחים.

מי כתב את הלוחות

בפרשת משפטים נאמר: "אשר כתבתי" ובמדרש הגדול איתא ומנין שהקב"ה כתב את עשרת הדברות, לפי שנאמר אשר כתבתי, מלמד שהתורה כתובה ועומדת במרום והיינו דתנן באבות עשר דברים דקדמו לעולם וביניהם נמנו ה"כתב" זה תורה, וה"מכתב" זה כתב שעל הלוחות וכן הוא אומר "והמכתב מכתב אלוקים הוא חרות על הלוחות"

איך נכתבו הלוחות

בירושלמי מסכת שקלים אמרו: התורה שנתן הקב"ה למשה נתנה לו **אש לבנה חרותה באש שחורה** היא אש מובללת באש, חצובה מאש, ונתונה מאש, דכתיב "מימינו אש דת למנו". בזוהר פרשת יתרו אמרו **שהאותיות היו מאש שחורה ונתכסו באש לבנה**.

חקיקת הלוחות כיצד

במדרש שהש"ר: אמר רבי ברכיה שנה לי רב חלבו **הדיבור עצמו היה נחקק מאליו** שנאמר קול ה' חוצב אמר לו רב חלבו והא כתיב "כתובה באצבע אלוקים" וכו' אמר לו **כתלמיד שהוא כותב ורבו מיישב על ידו**. ולהבין הדברים אפשר על פי דברי האור החיים הקדוש שהיה ה' יתברך מכוון אצבע אלוקים כנגד הלוח כצורת האות וזוה היה האות שכנגד נסמך לצדדים ונשאר מקום חקוק וכאומרו חקוק על הלוחות עכ"ל ועתה יובן שאכן נחקק האות על ידי הדיבור וכנאמר קול ה' חוצב ואולם בו בזמן היה הקב"ה מראה באצבעו. דהיינו שהיה מכוון את הדיבור וחקקו באצבע על הלוח.

אותיות מפי הקב"ה

ובילקוט ראובני (ערך לוחות) כתב בשם ה"ציוני" (פרשת ואתחנן) וז"ל: "כאשר ניתנו הלוחות לישראל נסתלקו האותיות מפי הקב"ה והיו פורחים ונראים לישראל דמות אש מבהקת מתוך הענן השחור ומתנשקים על פיהם של ישראל ואז היו חוזרים ונחקקים על לוחות הברית. ולפיכך כאשר עשו את העגל ומשה השליך מידי הלוחות ופרחו האותיות כעין כידודי אש המתהלכים ופורחים למעלה כמעשה הבזק"

אותיות שבלוחות בנס היו עומדין

בפסוק נאמר "לוחות כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים" וברש"י: "משני עבריהם היו האותיות נקראות ומעשה ניסים היה" וכן הוא בגמרא "מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין" שהרי היו חקוקים מעבר לעבר וא"כ איך עמדו תוך אותיות של מם וסמ"ך אלא ע"כ שבנס עמדו.

כל התורה חקוקה על הלוחות

בירושלמי מסכת שקלים אמרו: "חנניא בן אחי ר' יהושע אומר: **בין כל דיבור ודיבור דקדוקיה ואותיותיה של תורה** שנאמר "ממולאים בתרשיש" כימה רבה (כיס מלא דגים) ר"ש בן לקיש כשהגיע לפסוק זה אמר יפה לימדתני חנניא בן אחי ר' יהושע מה הים הזה בין גל גדול לגל קטן גלים קטנים, כך בין כל דיבור ודיבור דקדוקיה ואותיותיה של תורה הרי לנו דכל התורה כולה כתובה וחקוקה היתה בלוחות.

(שלום קליין, מתוך "המודיע" - שבועות תשס"ב)